

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR: Egész évre . . . 10 kor. Félévre 6 ”	Szerkeszti: DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző. Főmunkatárs: Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.	Szerkesztőség és kiadó- ==== hivatal ==== Budapest, Andrásy-út 9.
--	---	---

Tartalom. Magánjogi gyakorlatunk. — Kimutatás a községi jegyzők magánmunkálataiért a vármegyék által megállapított díjakról. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

Magánjogi gyakorlatunk.

1. A közjegyzői gyakorlatot legközelebből érdeklő kérdésben teljesülésü határozatot hozott a Curia az év elején. Éveken keresztül ingadozó állásfoglalás után végre legalább eldöntetett az a kérdés, hogy miben áll az ügymenet egész folyamata közjegyzői okirat, elsősorban közvégrendelet feltételénél? Hogy helyesen történt-e a döntés, arról lapunkban megjelent külön cikk szolt, ehelyütt csupán leszögezhetjük, hogy „a közjegyző által felvett végrendelet érvényes akkor is, ha a másik közjegyző vagy két tanu csak az írásba foglalt végrendelet felolvasásánál, tartalmának a végrendelező részéről történt jóváhagyásánál és aláírásánál van jelen.” Ennek megfelelően mondhatta ki már a Curia 1908. márczius 12-én 2797. sz. ítéletében, hogy „a közvégrendeletekre előirt törvényes intézkedésekkel nem ellenkezik az, hogy a közjegyző az okiratot már előre elkészíti.” A jogbiztonság tehát ebben a közjegyzői felelősséget oly közelről érintő kérdésben végre helyreállott.

Utóbb hivatkozott ítéletében különben a Curia helyesen kimondotta azt is, hogy „tekintettel az 1874:XXXV. t.-cz. 79. §-ának rendelkezésére, a kir. közjegyző által felvett végrendelet *ügyleti tanuinak a végrendelezőt személyesen ismerniök* nem szükséges.”

Nyilvánvalóan téves volna tehát, úgymint a felmerült esetben az elsőbíróság azt megtette, az 1876 : XVI. t.-cz. 3. §-át a közzérendelelet tanúira is alkalmazva, ezektől megkövetelni, hogy annak bizonyítására, hogy örökhagyó személyében tévedés vagy csalás nem történt, képességgel bírjanak, vagyis örökhagyót személyesen ismerjék. Ezt a közzérendeleletnél a közjegyzői rendt. 70. §-a értelmében a közjegyző, esetleg az azonossági tanúk személyes ismerete pótolja és az ügyleti tanúk, akik nem egyúttal azonossági tanúk, csupán a végrendelezési actus tanusítására vannak hivatva.

Az a naponta előforduló eset, hogy a férj hitelezőinek kijátszása végett, neje javára közjegyzői okiratban nyilatkozatot állít ki, melyben elismeri, hogy nejének régebben kapott kölcsön címén adósa, a nő pedig ezen közjegyzői okirat alapján férje ellen végrehajtást vezet: a Curia-nak elvi jelentőségű határozatra adott alkalmat.* Miután a végrehajtási cselekmény hatálytalanságáról volt szó, a Curia elsősorban kijelenti, hogy a csődtörvény III. fejezetének a jogcselekmények megtámadására vonatkozó rendelkezései, csődön kívül, vonatkozó tételes törvény hiányában, nem alkalmazhatók. Egyúttal kimondja azonban, hogy a közönséges magánjog elvei és az állandóan követett birói gyakorlat szerint a házastársak között létrejött oly jogügyletek, amelyekben egymással szemben *adósságok fennállását ismerik el*, 3-ik személyekkel szemben csakis az esetben bírnak joghatálylyal, ha az ekként elismert követelés valóságát más megfelelő bizonyítékokkal képesek kimutatni. Miután pedig a közjegyzői okirat csak arra szolgál bizonyítékul, hogy a férj a közjegyző előtt kijelentette, hogy nejének a kitett összeggel tartozik, de nem bizonyítja azt is, hogy azt tényleg tőle kölcsön kapta, a felmutatott adóslevél pedig közjegyzői okiratba foglalva nem lett és így az 1886 : VII. t.-cz. 22. §-a értelmében megfelelő bizonyítékot nem szolgáltat, ennél fogva a közjegyzői okirat alapján foganatosított végrehajtás hatálytalannak volt kimondandó.

Bármennyire helyeselendő a Curia határozatának intentiója, nem tartjuk azt a tételes törvény rendelkezéseivel összeegyeztethetőnek. Ha a Curia az adósságelismerési szerződés jogérvényességének kérdésében a causalis álláspontot foglalja el és visszamenve a causalis ügyletre, kimondja, hogy ha az, akár formahiány okából is, érvénytelen, azt az utóbb helyes formában létrejött elismerési szerződés sem teszi érvényessé: akkor ezt általában talán el

* 1907. június 5. 3006. sz.

lehet fogadni, de ebből sem a megtámadhatóságra, hanem az elismerési ügylet semmisségére kellene következtetni. Amde azt, hogy a házastársak közötti tartozáselismerést tartalmazó közjegyzői okirat harmadik személyekkel szemben bizonyítékul szolgál, tételes törvény írja elő, melyben hiába keresünk oly rendelkezést, hogy az adósságelismerés csupán más bizonyíték mellett szolgálhat bizonyítékul és hogy ennél fogva az adósságelismerést tartalmazó közjegyzői okirat, más ügyleteket tartalmazó közjegyzői okiratoktól eltérőleg, csupán korlátolt bizonyító erővel bírna. A Curia által hivatkozott „állandó birói gyakorlatról“ nincs tudomásunk és ilyen alig is keletkezhetik kifejezett tételes törvénynyel szemben. A „közönséges magánjog elvei“ pedig, ha azok szerint állana is, hogy a formahiány okából semmis ügylet kellő formában történt elismerése is semmis, nem jöhetnek tekintetbe, amikor specialis törvény intézkedik. Különben a Curia álláspontjának intentiója is meghiusul, ha a házastársak a tartozáselismerést közöttük korábban létrejött váltóügyletekre vonatkoztatják. Mert épen a Curia szerint* a házastársak között létrejött váltóbeli kötelezettség érvényességéhez közjegyzői okirat nem szükséges, miután az 1886 : VII. t.-cz. 23. §-a csupán a váltóbeli kötelezettség vállalására vonatkozó meghatalmazásokról, de nem a közöttük kötendő váltóügyletekről intézkedik, a 22. § rendelkezései pedig a 24. § 1. bekezdésében foglalt szabály szerint a váltókra ki nem terjednek.

Helyesen distinguál a Curia azon határozatában,** mely szerint ha férj és feleség ingatlant vesznek és az egész vételarat a férj saját vagyonából fizeti ki, a nő részére történt ajándékozás tárgyát nem az ingatlan fele, hanem annak vételára, vagyis ingó képezi, mely egyúttal átadatott és így az ajándékozás érvényességéhez közjegyzői okirat nem szükséges.

2. A házassági vagyonjog kérdései állandó tárgyát képezik birósági gyakorlatunknak.

A közszerzemény kérdésében határozottan ragaszkodik a Curia, a Tervezet nehézkes tulajdoni elméletével szemben is, a régi értékelmélethez, mely szerint a szerzeményi közösség csupán a feleslegben való osztozásra jogosít.***

* 1907. szeptember 10. 672. sz.

** 1908. május 20. 6107. sz.

*** 1908. január 29. 440. sz. és április 3. 2434. sz.

Nyilvánvaló azonban, hogy az értékelméletnek is kell hogy bizonyos határai legyenek. Így csak helyeselhetjük a Curia azon határozatát,¹ hogy egy a különvagyonhoz tartozó malom elégeése egészben a különvagyonnal bírt házastárs terhére esik és a közszerzemény megállapításánál számba nem vehető.

Nem ismeri el a Curia, hogy a közszerzeménybe az örökösödési jog analogiája szerint való betudásnak lehetne helye. A férj által nejeinek ajándékol adott vagyon a közszerzemény kielégítésére csak az esetben számítható terhére, ha az ajándékozási szerződésben eziránt kifejezett rendelkezés foglaltatik, vagy az ajándékozó ezen célzata megállapítható.² A nemesekre nézve a régi magyar jog érvényességét, nevezetesen az id. törvk. szab. 15. §-a által visszaállított HK. I. 18. cz.-et, mely szerint nemeseknél a nő közszerzőnek nem tekintett, a Curia szigorúan fentartja.³ A nem nemes nő sem válik közszerzővé, ha nemeshez megy nőül. A nemesi előjogot a foglalkozás természete nem szünteti meg.

A nagyváradi kir. tábla egy érdekes határozatában,⁴ különböztet az „egyszerre és önként hozományul felajánlott készpénz vagy egyéb javak“ egyfelől és másfelől „a lakás vagy időszakonként esedékes pénz vagy egyéb helyettesíthető dolgok szolgáltatása iránt vállalt kötelezettség“ között, mely utóbbi, noha szintén a házassági terheken való könnyítés végett vállaltatik, mégis nem a hozomány, hanem az életjáradéki szerződés elemeit tünteti fel, tekintettel azonban „hozományi jellegű természetére“, a hálátlanság egymagában bontó okul és alapul az egyoldalú visszavonásra nem szolgálhat. A kolozsvári tábla⁵ az osztrák jog szempontjából kijelenti, hogy a hozományi minőség megállapításához az átadás és a hozományul való kifejezett rendelés szükséges, nevezetesen a hozományadást tényekből következtetni vagy vélelmezni nem lehet. Állandó gyakorlatunknak felel meg a Curia azon határozata,⁶ hogy a férj a hozományt a család szükségleteire, neje gyógyítására, gyermekei nevelésére és kiházasítására stb. fel nem használhatja, hanem csak kivételesen, a végszükség esetében van jogosítva felemészteni.

Az *irott hitbér* fogalmának tisztázásához járul hozzá a Curia

¹ 1908. április 10. 2648. sz.

² 1907. november 5. 6962. sz.

³ 1907. márczius 19. 549. sz. és november 19. 9701. sz.

⁴ 1907. április 25. G. 32. sz.

⁵ 1907. október 3. G. 123.

⁶ 1908. szeptember 23. 1044. sz.

1907. május 28-án 3745. sz. alatt kelt határozatában. Az *irott hitbér* lényeges alapfeltételét a Curia helyesen abban állapítja meg, hogy az a jegyes vagy házastárs javára a házasság megszűnése, különösen tehát a férj halála vagy a házasság felbontása esetére köttetik ki a házassági tartozás teljesítése és a hitvesi hűség elismeréseül. A fenforgó esetben, daczára annak, hogy a házassági szerződésben „Morgengabe“ említetik, a Curia mégis a közönséges ajándék fenforgását állapítja meg. A kérdés azért lényeges, mert a hitbérrre vonatkozó szerződés az 1886: VII. t.-cz. 22. §-nak nem c) pontja, hanem a) pontja alá esvén, minden esetben csak akkor érvényes, ha közjegyzői okiratba foglaltatott.

Különben azt, hogy a hitbér ajándék-e vagy nem, a Curia gyakorlatában ahhoz képest szokta eldönteni, hogy miről van szó? Mint fenti esetben láttuk, a közjegyzői törvény alkalmazása szempontjából, a szerződéses hitbért nem tekinti ajándéknak. Viszont azonban kimondja, hogy az *irott hitbér* jogi természeténél fogva a férj által neje részére tett ajándék lévén, a köteles részt nem csorbíthatja és ennek kiszámításánál mint hagyatéki teher figyelembe nem vehető* és azok által, akiket köteles rész illet, az országb. ért. 8. §-a értelmében meg is támadható.**

Ez a relativ meghatározás helyes is, mert ha gyakorlatunk a hitbér intézményét a hitvesi hűség ellenszolgáltatásának is tekinti, abban mégis bizonyos ingyenesség foglaltatik, tekintve hogy az ellenértéket képező hitvesi hűség vagyoni értékkel nem bír és olyanvalami, amivel a házastárs hitbér nélkül is tartozik.

Eddigi gyakorlatunknak felel meg a Curia azon határozata, hogy a hitbér elsősorban a szerzeményi vagyonból elégítendő ki és hogy a hitbér iránti követelésnek alapja a házastársak életközössége lévén, a nő, aki férje hibáján kívül ez életközösséget megszakítja, a hitbért nem igényelheti.*** Épen úgy, amint ez utóbbi az özvegyi jogra nézve is áll a Curia állandó gyakorlata szerint. (Legutóbb 1908. február 4. 312. sz. és június 24. 1177. sz. alatt.)

3. Az *örökjog* terén felmerült lényegesebb határozatokat a következőkben ismertetjük. A *második nő özvegyi jogára* vonat-

* 1907. május 28. 5377. sz.

** 1908. február 4. 1696. sz.

*** 1907. november 13. 10787. sz.

kozólag kimondja a Curia,* hogy az 1840 : VIII. t.-cz. 18. §-a kizárólag a volt jobbágyok özvegyeinek özvegyi tartására alkalmazható és ennél fogva, miután örökhagyó és neje állandóan Szolnokon laktak és így örökhagyó városi polgár volt, özvegye egy gyermekrész élvezetére nem szorítható, hanem özvegyi joga az általános jogszabályok szerint állapítandó meg. Abban az esetben, ha az özvegyi jog az 1840 : VIII. t.-cz. 18. §-a értelmében egy gyermekrész hasznélvezetében áll, az özvegy a lemenőtől, akinek örökhagyó még életében egész vagyonát odaajándékozta, egy gyermekrész hasznélvezetének átengedését követelheti és ebben őt az ideigl. törvk. szab. 7. és 8. §-aiban foglalt intézkedések sem korlátozhatják.**

A Curia állandó gyakorlata szerint a *betudás* nem természetben adandó osztály, hanem értékben való számítás útján történik; ezt erősíti meg 1907. október 30-án 7098. sz. alatt kelt határozatában is, egyúttal azonban, ellentétben eddigi álláspontjával kimondja, hogy az előre kiadott tárgy értékét az adományok kézhezvételének és nem örökhagyó elhalálzásának időpontja szerint kell meghatározni, ami már az idealis collatio alapelvéből következik, tekintve, hogy eszerint az örökös az előre kapott tárgyat nem csupán használatra kapja azzal a kötelezettséggel, hogy azt az öröklés megnyílásakor a hagyatékba visszaszolgáltassa, hanem tulajdonul, úgyhogy az értékelkedés vagy csökkenés természetesen az ő számlájára történik.

Ugyancsak az elfogadott birói gyakorlatra hivatkozik a Curia annak kimondásánál,*** hogy a *kiházastási tárgyak*, mint személyes használatra szolgáló tárgyak, ha azok a szülőktől erednek is, nem bírnak ági vagyon természetével és ennél fogva, leszármazók hiányában, a túlélő házastársat illetik meg hitvestársi öröklés címén. Elvi alapját ennek a tényleg fennálló gyakorlatnak azonban nem tudnók megjelölni és különösen nem tudjuk azt összhangzásba hozni a Curia azon álláspontjával, mely szerint a kiházastásul kapott tárgyak az örökrészbe betudandók, az örökség fejében kapott értékek pedig ági vagyonnak minősítendők.

* 1908. január 8. 2722. sz.

** Curia 1907. április 4. 5179. sz.

*** 1908. május 20. 5559. sz.

Az *utóörökség átszállásának* kérdése a Curia szerint* tisztán *questio voluntatis*. Ha a végrendelet intézkedéseiből meg nem állapítható, hogy örökhagyónak akarata odairányult, hogy az előörökös előtt meghalt utóörökös jogaiba örökösei lépjenek: az utóöröklési jog az utóörökös korábbi elhalálzására által megszüntnek tekintendő és nem száll át az utóörökös örökösire. Ez a vélelmezés támponttal bír az 1894 : XVI. t.-cz. 79. §-ában is, mely ugyan az örökösödési eljárásról szól és kifejezett rendelkezés szerint az anyagi jogszabályokat nem érinti, mindazonáltal ugyanazt a jogelvet mondja ki azzal, hogy az utóöröklési jog biztosítására foganatosított intézkedések megszüntetését rendeli el, ha az utóörökös az utóöröklés beállta előtt meghal.

Mai jogunk nem ismer oly szabályt, mely szerint ha az örökhagyó a *köteles résznél* többet, de korlátozás vagy terhelés (hasznélvezet) mellett hagyott a szükségörökösre, utóbbi csak aközött választhat, hogy a végrendeletben neki szánt előnyt elfogadja vagy annak visszautasítása mellett köteles részének tehermentes kiszolgáltatását követeli. A Tervezet ily értelmű rendelkezésével (1967. §) szemben a Curia, hivatkozással az ideigl. törvk. szab. 7. §-ára és 47. sz. polgári döntvényére, továbbra is ragaszkodik** eddigi jogunkhoz, mely szerint ilyen esetben a terhelés a köteles rész erejéig nem létezőnek veendő és csupán a többletre nézve érvényes, vagyis „a köteles résznek a végrendelettel történt korlátozása az esetben is hatálytalan, ha a hagyaték többi részét a hasznélvezeti joggal terhelten szintén a köteles részre jogosult örökös kapja“ és el is fogadja. Mai jogunk szerint tehát az örökhagyónak végrendeletében kifejezetten el kell rendelnie, hogy a köteles részre jogosult a köteles részt meghaladó többletet csak abban az esetben kapja, ha a terhelést a köteles rész tekintetében is elfogadja (u. n. *cautela Socini*).

Az *örökösnek a hagyatéki tartozásokért való felelőssége* tekintetében immár megállapodott jogelveket tüntet fel gyakorlatunk. Ezek közé tartozik, amit újabban a nagyváradi tábla mondott ki 1907. április 27-én G. 31. sz. a. kelt határozatában, hogy ha az örökös egyes hagyatéki hitelezőket kielégít, a hagyaték túlterheltsége esetében a többi hitelezők irányában nem számíthatja fel a

* 1907. szeptember 10. 4539. sz.

** 1907. március 27. 979. sz.

teljesített fizetést, hanem az igazolt hagyatéki vagyon erejéig elmarasztalendő, mert ilyen esetben csődöt kellett volna kérnie és miután ezt elmulasztotta, ennek következményeit viselni tartozik. Ugyancsak állandó gyakorlat,* hogy már a perben hozandó tisztába, hogy örökhagyó után maradt-e hagyaték és ha igen, melyek azok a hagyatéki vagyontárgyak, melyek értéke erejéig az örökös felelős és ennél fogva a végrehajtás során kimutatandó hagyatéki vagyon erejéig való marasztalás helyt nem foghat.

Ellentmondó határozatokat hozott ellenben a Curia abban az igen gyakran előforduló kérdésben, vajon *a hagyományok után jár-e kamat* és milyen időponttól? Egyízben kimondotta,** hogy a készpénzbeli hagyományt, ha ennek kiszolgáltatása iránt a végrendelet másképp nem intézkedik, a hagyományos a végrendelező halála után nyomban követelheti, és ennél fogva az után az öröklés megnyíltától a kifizetésig terjedő időre törvényes késedelmi kamatot követelhet. Egy más esetben*** ellenben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a hagyomány kiszolgáltatására kötelezett örökös, addig míg annak kifizetésére fel nem szólított, fizetési késedelem nem terheli és ennél fogva a felszólítást megelőző időre kamatot fizetni nem tartozik. Véleményünk szerint a hagyománynál a kamat követelésének alapját elsősorban nem az örökös késedelme képezi. Kétségtelen ugyan, hogy a készpénzhagyomány nem *legatum per vindicationem*, melynek alapján az öröklés megnyílt időpontjában maga az illető pénzösszeg megy át a hagyományos vagyonába, hanem csupán *legatum per damnationem*, mely az örökös elleni követeléssel ruházta fel a hagyományost. Szigorúan jogi szempontból tehát a kamat sem illeti meg *ipso jure* az örökös, mint a pénzösszeg növedéke, hanem csupán a követelés után jár a fizetésre kötelezett személy késedelme alapján. Ámde ma a hagyomány és az örökség közötti szigorú különböztetés gazdasági szempontból többé meg nem áll. Az egyiknél úgy, mint a másiknál az örökhagyó bizonyos vagyonértéket akar juttatni a részesítettnek, anélkül, hogy a forma megválasztásának vagyoni jelentőséget akarna tulajdonítani. Miután pedig ebben a kérdésben is elsősorban az örökhagyó akaratáról és annak értelmezéséről van szó, mert hiszen kétségtelen, hogy a kamat tekintetében való kifejezett

* Curia 1908. január 29. 136. sz.

** 1907. május 7. 1732. sz.

*** 1907. június 25. 5334. sz.

rendelkezés feltétlenül betartandó, ennél fogva helyesnek egyedül azt az álláspontot kell tartanunk, hogy eltérő végrendeleti intézkedés hiányában, a hagyományos készpénzhagyománya után olyan kamatot igényelhet, mely az egész örökség tényleges gyümölcsözésének megfelel és így az örökös nem gazdagodhatik azzal, hogy a hagyomány kifizetése bármily okból késedelmet szenved. Természetesen azonban attól az időponttól kezdve, amikor a hagyomány kifizetését csupán az örökös késedelme hátráltatja, a hagyományost a törvényes késedelmi kamat mindenesetre megilleti.

A fentelődottakhoz hasonló okokból nem helyeselhetjük a Curia azon határozatát¹ sem, mely szerint az, hogy a köteles részre jogosult ezen jogát hosszabb időn át nem érvényesítette, a kamat követeléséhez való igényét megszünteti.

Változatlanul nagy számban találkozunk ujabban is *judicaturánkban a végrendeleteknek alaki hibákból való érvénytelenítése* eseteivel. Nyilvánvaló, hogy a végrendeleti alakszerűségek törvényes szabályozása nem lehet megfelelő és a polgári törvénykönyv megalkotása alkalmával alapos revízióra szorul. Sehol sem oly gyakoriak az ellentétes határozatok, mint ezen a téren, ahol pedig a jogbiztonságnak legerősebbnek kellene lennie. Egy esetben a Curia kimondja,² hogy az 1876: XVI. t.-cz. 6. §-a esetében szükséges, hogy a végrendeletet *egyik tanu* olvassa fel és miután ez sem a záradékban tanusítva nincs, sem egyébként nem bizonyított, a végrendeletet érvényteleníti. Sőt van olyan határozat³ is, mely szerint az egyik tanu által történt felolvasás csakis a tanuk záradékával bizonyítható. Más esetben ellenben kimondja,⁴ hogy a végrendeletet nem teszi érvénytelenné az, hogy azt nem az aláírt tanuk egyike, hanem „a végrendelezésnél szintén közreműködött, de az okiratot alá nem írt tanu“ olvasta fel. Hogy mily alapon tekinti a végr. törv. szempontjából „tanunak“ a Curia azt, aki a végrendeletet alá nem írta, tehát semmit sem tanusított, azt nem tudnók megmondani.

A büntető tkv. 416. §-ának 1—4. pontjaiba ütköző *vétkes bukás vétsége* nem alkotja meg a nyereségvágyból elkövetett bűncselekmény fogalmát és ennél fogva nem zárja ki a tanuzási képességet.⁵

¹ 1907. szeptember 27. 6336. sz.

² 1907. márczius 12. 10461. sz.

³ 1908. április 29. 6145. sz.

⁴ 1907. február 14. 10201. sz.

⁵ Curia 1908. január 17. 2968. sz.

Az 1876: XVI. t.-cz. 3. §-ában a tanuktól megkivánt képesség annak bizonyítására, hogy az örökhagyó személyében család vagy tévedés nem történt, csak akkor forog fenn, ha a végrendelezőt személyesen és annyira ismerik, hogy annak személyazonossága iránt ők maguk kétségben nincsenek. Ennélfogva a végrendelező személyazonossága mással mint a végrendeleti tanuk tudomásával nem bizonyítható és ennek hiányában érvénytelen a végrendelet még akkor is, ha azt tényleg az örökhagyó alkotta.¹

Az 1876: XVI. t.-cz. 7. §-ában az érvényes végrendelet alaki kellékeként előírt időpont kitétele alatt nem csupán az év értendő, hanem a hó és nap megjelölése is, ami azonban helyettesíthető más megjelöléssel (pl. husvét vasárnap stb.), mely az időpontot szintén szabatosan fejezi ki.² Ellenben nem okvetlen szükséges, hogy a tanuknak az alaki kellékek betartását igazoló bizonylata is külön keltezéssel legyen ellátva, ha a végrendeletből és a végrendeleti tanuk vallomásából kitűnik, hogy az örökhagyó nyilatkozatát nyomban a végrendelet keltezése és aláírása után tette és a tanuk bizonylatukat ezen kijelentés megtétele alkalmával írták alá.³

A favor testamenti tudvalevőleg nem igen nyilvánul meg abban az elbánásban, melyben a Curia a szóbeli végrendeleteket részesíti. Míg a pécsi tábla örökhagyó azon bizonyított nyilatkozatában, hogy azért hozatta a tanukat, hogy előttük halála esetére rendelkezék, befoglaltattnak látja annak kijelentését, hogy szóbelileg végrendelezni akart, vagyis intézkedését szóbeli végrendeletnek kívánta tekinteni, addig a Curia⁴ a végrendeletet mégsem ismeri el érvényesnek, mert az örökhagyó nem jelentette ki kifejezetten azt, hogy nyilatkozatát szóbeli végrendeletnek kívánja tekinteni. Ugyanezt a formális kijelentést szigorúan megkivánja a Curia több más határozatában⁵ is, valamint kimondja⁶ azt is, hogy örökhagyó által kijelentettnek csak az vehető, amit mind a négy tanu egyformán bizonyít, mivel a kijelentésnek valamennyi tanu előtt egyszerre kell történnie és így a dolog természeténél fogva csak egy és ugyanaz lehet, amint tehát a tanuk vallomásai egymástól eltérnek, azokból szóbeli végrendelet létezését megállapítani nem lehet.

¹ Curia 1908. május 19. 5622. sz.

² Curia 1908. szeptember 29. 1429. sz.

³ Curia 1908. június 17. 7873. sz.

⁴ 1907. június 20. 4269. sz.

⁵ Így 1907. október 15. 5779. sz. és 1908. január 30. 5757. sz.

⁶ 1908. szeptember 9. 73. sz.

Ellenben enged a Curia a szigorból abban az esetben,¹ melyben az írásbeli végrendeletet az 1876: XVI. t.-cz. 35. §-ában előírt módon és alakban visszavontnak tekintti örökhagyónak négy tanu előtt tett szóbeli kijelentésével, habár ezt a nyilatkozatát csak a hozzá intézett kérdésre igenlőleg válaszolva tette. Véleményünk szerint épen ebben az esetben nem volt helye a kedvezésnek, mert a 35. § szerint a végrendelet visszavonásához ugyanazon alaki kellékek kivántatnak meg, mint alkotásához, már pedig a 15. § kifejezetten rendeli, hogy a szóbeli végrendeletet, tehát egy régebbi végrendeletnek szóbeli visszavonását is, egész terjedelemben, „nem pedig valamely hozzáintézet kérdés igenlése vagy megtagadása által kell előadni.

Az 1876: XVI. t.-cz. 8. §-ában előírt pecsételés jelentősége tekintetében bíróságaink gyakorlata még nem állapodott meg teljesen. Ha a több ív összefűzését és pecsételését csupán abból a szempontból tekintjük, hogy az a végrendelet íveinek kicserélését megakadályozni és a végrendelet valóságát biztosítani van hivatva, akkor a végrendelet azon ívét, melyen egymagában is feltalálhatók a végrendeletek érvényességének kellékei (kelet, végrendelező és tanuk aláírása), érvényes végrendeletnek kellene tekinteni, dacára annak, hogy a többi ívekkel összefűzve és pecsételve nincsen.

Az ezen íven foglalt önálló rendelkezések tehát nem volnának hatálytalaníthatók. Ez az álláspont elfogadásra is talált a budapesti tábla egy határozatában, melyhez a Curia azonban nem csatlakozott, mert valamely végrendelet ívei közül az egyik nem önálló okirat, hanem tartalma szerint csak folytatása a többinek és ennélfogva, ha a pecsételés elmulasztott, a törvényben előírt alaki kellékeket már ezért egymagában nélkülözi² és mert, amint a Curia egy másik határozatában³ mondja, a pecsételés oly kellék, melynek hiánya a végrendeletet már egymagában érvénytelené teszi, épen úgy, mint bármely más, a törvényben előírt alakosság meg nem tartása, miért is ki van zárva, hogy ily okiratnak az az íve, melyen az aláírások foglaltatnak, mégis érvényes végrendeletnek tekintessék. Ugyanez a szempont érvényesül a Curia azon határozatában⁴ is, mely szerint a végrendelet érvénytelen, miután

¹ 1908. június 26. 1025. sz.

² 1907. április. 3643. sz.

³ 1907. szeptember 18. 3239. sz.

⁴ 1907. május 21. 1846. sz.

az íveit összefűző zsinór egyik tanu pecsétjével nem lett pecsételve, közömbös lévén az a körülmény, hogy a végrendelező pecsétjével megtörtént pecsételés folytán ki volt-e zárva a végrendelet íveinek kicserélése és fért-e ennél fogva kétely a végrendelet valódiságához?

4. A *turpis causa* iudicaturájával lapunk f. é. 2., 3., 4. és 6. számaiban megjelent cikkekben, a kérdés kimerítő elméleti fejtegetése kapcsán, foglalkoztunk már. Ehelyütt csupán újabb adalékokkal szolgálhatunk az e téren való bírói praxis ingadozó voltához. És ennek oka nem csupán az, amit a dolog természetéből kifolyólag helyesnek kellene elfogadnunk, hogy t. i. az erkölcsi felfogások az idők folyamán változásokon mennek keresztül, hanem elsősorban az, hogy bíróságaink gyakorlatában nem található meg az a biztos választóvonal, mely a *turpis causa*-t a nem *turpis causa*-tól elhatárolja. Nevezetesen minduntalan találkozunk a jogügylet tartalmának indokaival való összetévesztésével, pedig nyilvánvaló, hogy a lényeges az, vajon a jogügylet *tartalma* tilos vagy erkölcsellenes tényállás megvalósítására irányul-e?

Innen a bizonytalanság abban a kérdésben, hogy a házasságon kívüli együttélés és az abból származó gyermekek tartása mennyiben képezheti érvényes jogügylet tárgyát. Tévesnek kell tartanunk azt az általános kijelentést, * hogy a házasságon kívüli együttélés, mint a társadalom erkölcsi felfogásába ütköző nemi viszony nem képezheti magánjogi igények bírói úton való érvényesítésének jog-alapját, mert jogi szempontból nem maga a nemi viszony erkölcs-telen és oly kötelezettség, melynek az indokául szolgál, önmagában véve semmisnek még nem mondható, hanem a *turpis causa* ott kezdődik, ahol a kötelezettség a nemi viszony céljából vállaltatik, mert az erkölcsi felfogásba nem maga a nemi viszony, hanem annak vagyonszerzésre való használása ütközik.

Semmisnek jelenti ki a budapesti tábla ** az oly megállapodást, mely szerint csődtömeghez tartozó áruk megvétele esetére a vevő kötelezi magát azoknak bizonyos áron való átengedésére annak ellenében, hogy a másik fél a versenyben részt venni nem fog, mert a kihágási btk. ugyan csak a nyilvános árverés körül elkövetett ily cselekményt bünteti, de az a nyilvános árverésen kívül is tilos és bírói oltalomban nem részesíthető.

* Curia 1907. április 7. G. 644. sz.

** 1907. december 19. I. G. 508. sz.

Ingadozó a gyakorlat annak megállapításánál, hogy milyen versenytilalmi kikötések ütköznek az iparszabadság elvébe? Azt kellene hinnünk, már az eddigi gyakorlat szerint is, hogy bizonyos időbeli vagy területi korlátozások mellett a versenytilalom, ha jogos érdekek (üzletátruházás, szolgálati szerződés) biztosítására irányul, joghatálylallyal bírhat. Még hagyján, hogy a Curia a foglalkozási szabadság olymértvü korlátozásának, melyet jogilag érvényesnek nem lehet elismerni, tekinti annak kikötését, hogy az, aki faügynökségi irodáját az üzleti összeköttetésekkel együtt átruházza, egész életére el legyen tiltva attól, hogy faügynökségi irodát nyisson és korábbi üzletfeleivel összeköttetésbe bocsátkozzék.¹ De már túlságba megy oly szerződés hatálytalanítása, mely szerint a szolgálati viszony felbontása esetére az alkalmazott kötbér mellett kötelezte magát, hogy 3 éven belül nem fog oly cég szolgálatába lépni, mely hasonló gyártmányok előállításával foglalkozik.² A területi korlátozás hiánya erre magában véve jogos indokul nem szolgálhat és az ilyen kikötés a szolgálatadó jogos érdekeit védi, anélkül, hogy az alkalmazott boldogulását lehetetlenné tenné.

A versenyszabadság kérdésében helyesen mondja ki a Curia,³ hogy egy specialis fajtájú gyógyszerre vonatkozó versenytilalom nem tekinthető a versenyszabadság oly korlátozásának, mely mint a jó erkölcsökbe ütköző megállapodás bíróilag érvényesíthető nem volna.

Azt, hogy a személyes gyógyszerári jog adásvételének tilalma csupán közigazgatási jelleggel bír, ellenben a felek magánjogi viszonyát érintetlenül hagyja, a Curia egy újabb határozatában⁴ is megerősíti és ugyanazon az alapon az italmérési engedély bérbeadására vagy eladására nézve is kifejezetten kijelenti,⁵ hogy azt a törvény tiltott jogügyletnek, ami a szerződés érvénytelenségét eredményezné, nem nyilvánítja, hanem ebben az esetben csak elvonhatónak mondja ki az italmérési engedélyt. A közjegyzői közreműködés és nevezetesen a közj. rendt. 59. §-ának alkalmazása szempontjából a Curia ezen határozatai elvi jelentőséggel bírnak.

H. Sz.

¹ 1908. január 8. 640. sz.

² 1908. február 14. 97. sz.

³ 1908. április 22. 1141. sz.

⁴ 1908. márczius 6. 888. sz.

⁵ 1908. szeptember 1. I. G. 100. sz.

K i m u- a községi jegyzők magánmunkálataiért

Vármegye	Aláírások hitelesítése		Leltározás	Adásvételi és egyéb szerződések	Adóslevelek	Vázrajzok
	okirat	váltó				
	k o r o n á t ó l — k o r o n á i g					
Abauj-Torna	1 K	30 f.	1—100	2—10	2—10	1—10
Alsó-Fehér	1 „	1 K	1—100	2—20	2—10	1—10
Arad	1 „	1 „	1—100	1—30	2—30	1—8
Árva	1 „	1 „	1—100	2—12	2—12	1—8
Bács-Bodrog	50 f.	50 f.	1—100	2-8 és 4000 K.-án tul 1/1000‰	2-8 és 10000 K.-án tul 1/10000‰	1—20
Baranya	50 „	50 „	1—100	2—12	1—8	2—10
Bars	20 „	40 „	50 f.— 4 K.-ig	1—6	1—6	1—5
Békés	50 „	40 „	1—100	1—6	1—6	1—10
Bihar	1 K	1 K	1—100	2—10	2—10	1—5
Bereg	50 f.	50 f.	1—100	2—10	2—10	2—10
Beszterce-Naszód	50 „	50 „	1—100	1—50	1—10	30 f.— 4 K
Borsod	1 K	1 K	1—100	2—10	2—10	4—50
Brassó	1 „	1 „	1—100	4000 K-ig 1—6 azontul minden 2000 K után 2 K	4000 K-ig 1—4 azontul minden 2000 K után 2 K	1—5
Csanád	1 „	50 f.	1—100	1—40	1—30	1—5
Csik	50 f.	1 K	1—100	2—10	3—15	1—5
Csongrád	20 „	1 „	1—100	1—6	1—30	50 f.— 4 K
Esztergom	40 „	1 „	1—100	2—10	2—10	1—10
Fejér	1 K	1 „	1—100	2—10	1—8	4—20

t a t á s a vármegyék által megállapított díjakról.

Telekkönyvi beadványok	Kérvények	Felebbe- zés	Másolatok	Felzetekért darabonként	Tkvek kijegy- zéseért	Osztályos egyezségek	Örökösödési bizonyítv.	Számadások	Pótdíj
									korona
3	2	3	egyold. 40 f.	20					1—1
2—50	2	4	„ 50 „	60					10—50%
6	4	4	„ 50-80 „	40					2—2
2	2	4	„ 50-60 „	20					3—6
4—5	4	4—8	„ 1 K	60				2000 K felül 5-10 1/10000 r.	50—50%
4	4	4	„ 40 f.	20				4 K	2—4
2	2	2	„ 30 „	20					2—4
2	2	3	„ 30 „	30					2—4
4	2	4	„ 80 „	40					50—50%
2	4	4	„ 20 „	40					5—6
2	2	3	„ 40-60 „	20					1—3
4	2—6	3	ivenként 1 K	30			4-10 K		2—4
4	2	3	oldal 40-80 „	20					4—50%
3	4	3	„ 40-60 „	30					4—5
2	2	4	„ 50-80 „	30					2—2
2	2	4	„ 50f. 1 K	30					2—3
5	3—6	4	ivenként 1 K	20	2 K	6 K			4—100%
4	4	4	oldal 50 f.	40		3-15 „		2—6 K	2—4

Vármegye	Aláírások hitelesítése		Leltározás	Adásvételi és egyéb szerződések	Adóslevelek	Vázrajzok
	okirat	váltó				
	k o r o n á t ó l – k o r o n á i g					
Fogaras	20 f.	40 f.	2-10	2-10	2-20	60 f.— 1 K
Gömör és Kishont	50 „	1 K	1-100	2-10	1-8	1-5
Győr	1 K	20 f.	1-100	1-10	1-10	1-10
Hajdu	1 „	1 K	1-100	1-100	1-10	1-3
Háromszék	50 f.	1 „	1-100	1-6	1-8	1-5
Hont	40 „	1 „	1-100	1-12	2-20	1-4
Jásznagykun-Szolnok	1 K	2 „	1-100	1-10	1-6	50 f.— 2 K
Kisküküllő*)	50 f.	20 f.	1-100	1-10	1-20	1-10
Komárom	50 „	50 „	1-100	4000 K-ig 8 K azontul 1 per Mille	1000 K-ig 8 azontul 50 f. per Mille	1-20
Kolozs	20 „	40 „	1-100	1-10	1-10	1-2
Liptó	50 „	50 „	1-100	1-8	1-8	1-2
Máramaros	50 „	1 K	1-100	vállalk. szerződés 1000 K-ig 5 azont. 1 p. Mil. adásv. sz. 2-20	2-15	1-8
Marostorda	1 K	1 „	1-100	3-12	3-12	2-20
Moson	1 „	50 f.	1-100	2-1000	2-100	1-10
Nagyküküllő	1 „	1 K	1-100	vállalk. szerződés 4000 K-ig 7 azont. 1 p. Mil. adásv. sz. 1-10	2-12	1-4
Nógrád	1 „	2 „	1-100	3-100	1-1000	1-10
Pest-Pilis-Solt-és Kiskun	1 „	20 f.	1-100	2-50	1-50	1-50
Nyitra	50 f.	50 „	1-100	2-8	2-8	1-8
Pozsony	1 K	50 „	1-100	4000 K-ig 10 K azontul per Mille 2 K	10000-ig 10 K azontul 1 K per Mille	1-10

Telekkönyvi beadványok	Kérvények	Felebbzés	Másolatok	Felzetekért darabonként	Tkvek kijegyzéseért	Osztályos egyezségek	Örökösödési bizonyítv.	Számadások	Pótdij
									k.-tól-k.-ig
3	1	2	oldal 60-80 f.	20		6 K	5 K		2-4
4	2	4	„ 50 f.-1.20	30		2-10 „	1-20 „	5- ¹ / ₁₀₀₀ r.	2-4
4	2	3-6	„ 60-80 f.	30	tkvenkint 1 K				4-2
2-5	2	2	„ 25-50 „	25					50-50%
2	2	3	„ 50-70 „	30					50-50%
3	2	3	„ 50-80 „	20					2-4
2	2	3	„ 40-80 „	20					50-200%
1	2	2	„ 30-50 „	20					1-4
4	3	4	„ 50-80 „	30					2-5
2	3	3	„ 40-80 „	20					50-50%
4	4	4	„ 40-60 „	20	1Kazután 50 f.				1-3
2	1-5	2	„ 50-80 „	30		3-30 K			2-6
3	ivenk. 2	4	„ 50-60 „	40					2-5
5	2	3	„ 1 K	50					50-100%
3	4	5	„ 1 K-1.50	50					2-10
4	3	3	„ 50 f.-1 K	50			1-20 K		50%
3	3	3	„ 25 f.-1 „	40					4-6
4	3	1	„ 50-80 f.	20					2-4
5	4	6	„ 1 K-1.50	50					50-100%

Vármegye	Alíráások hitelesítése		Leltározás	Adásvételi és egyéb szerződések	Adóslevelek	Vázrajzok
	okirat	váltó				
	k o r o n á t ó l – k o r o n á i g					
Sáros	30 f.	1 K	1-100	2-10	2-12	2-10
Somogy	50 „	10 f.	1-100	3-10	1-6	50 f.— 10 K
Sopron	1 K	1 K	1-100	2-20	1-10	2-10
Szabolcs	40 f.	40 f.	1-100	2-10	1-6	1-5
Szeben	20 „	20 „	1-100	1-3	1-4	1-10
Szepes	1 K	1 K	1-100	1-100	2-50	2-20
Szilágy	50 f.	50 f.	1-100	1-6	1-8	60 f.— 2 K
Szolnok-Doboka	50 „	50 „	1-100	1-15	2-20	50 f.— 10 K
Temes	1 K	—	1-100	1-30	2-30	2-8
Tolna	50 f.	40 f.	1-100	4000 K-ig 6 K azontul 1 per Mille	10000 K-ig 3 K azont.50f.pr.Mil.	1-10
Torontál	30 „	50 „	1-100	2-20	1-10	20 f.— 5 K
Trencsén	30 „	50 „	1-100	1-12	1-12	1-3
Udvarhely	30 „	30 „	1-100	1-2	1-6	40 f.— 2 K
Ung	50 „	1 K	1-100	2-10	1-10 végrendelet 4-20	2 10
Vas	20 „	40 f.	1-100	2-10	1-8	1-6
Veszprém	50 „	1 K	1-100	2-7	1-8	2-10
Zala	60 „	1 „	1-100	2-8	1-8	1-6
Zemplén	50 „	50 f.	1-100	4-12	1-8	1-2
Zólyom	20 „	20 „	1-100	2-10	1-8	2-10

Telekkönyvi beadványok	Kérvények	Felebbézés	Másolatok	Felzelekként darabonként	Tkvek kijegyzéseért	Oszályos egyezségek	Örökösödési bizonyítv.	Számadások	Pótdíj
									k.-tól-k.-ig
3	2	3	oldal 40-60 f.	20					1-4
4	2-15	2	„ 50-80 „	10					4-8
5	1-4	4	„ 50-80 „	20					2-4
3	2	2	„ 60-80 „	20					50%
1	2-6	1-2	„ 30-40 „	20		6 K	2-5 K	1-3 K	1-2
4	4	2	„ 80-90 „	40					2-4
2	1	2	„ 25-50 „	20					2-4
2	2	4	„ 40-60 „	30					2-5
6	4	6	„ 50-80 „	60					2-2
4	2-4	2	„ 40-80 „	20					2-4
4	2-4	2-5	„ 50-80 „	40					2-50%
3	3-4	2	„ 40-70 „	20					1-4
1	1	2	„ 40 „	20					1-2
4	3	3	„ 60-80 „	—					25-50%
3	2	4	„ 40-70 „	20					1
4	2	4	„ 40-80 „	30					2-6
4	3	4	„ 40-80 „	10				1-6 K	2-6
3	2-4	4	„ 50-80 „	10					2-4
1-4	4	3	„ 40-50 „	20					2-4

Ezen kimutatás szerint 1. *Alíráások hitelesítése* (helyesebben láttamozása) váltókon, okiratokon:

21 törvényhatóságnál 1 korona, Jásznagykunszolnokmegyében és Nógrádban 2 korona, 20 törvényhatóságnál 50 fillér díjazásban részesül. A közjegyzői díjszabály csak az első aláírásnál állapít meg 1 korona hitelesítési díjat, míg a többi aláírásokra csak 50 fillér esik. A jegyzők egyszerű láttamozásának díja, minden törvényhatóságban felülmúlja a közjegyzők részére megállapított hitelesítési díjakat, melyért még ezenfelül a jegyzőkönyvet beiktatni, számmal ellátni, a névsoros mutatóba bevezetni, a hitelesítési záradékot az okmányra rávezetni, a jegyzőkönyvet és a záradékot aláírni, díjakat úgy az okiraton, mint a jegyzőkönyvön is részletesen felszámítani, ügykönyvükben az okmányon lévő bélyegösszeget is bevezetni, végül úgy a hitelesítési záradékot, mint a jegyzőkönyvet is hivatalos pecséttel ellátni, ha az okmány több ívből áll, az íveket még zsinórral átfűzni s a zsinór végét hivatalos pecséttel lezárni tartoznak. Mindezt a kir. közjegyzők az első aláírás után 1 kor., a másodikért már csak 50 fillér munkadíjért végzik, míg a községi jegyzők minden fáradság és idővesztés nélküli egyszerű láttamozásért minden egyes aláírás után 1 sőt 2 korona díjat kapnak.

2. *A leltározási díjak.*

Minden megyében majdnem kivétel nélkül 1—100 koronáig terjednek. Tehát a községi és körjegyző 1—100 koronát kap azon munkáért, mit a kir. közjegyző az 1894. XVI. t.-cz. 118. § alapján ingyen tartozik teljesíteni, ha a hagyaték tárgyalásával egyidejűleg, a leltározással is megbizatik.

De ha tekintjük, hogy a kir. közjegyzőt az egyoldalú akaratnyilvánításokat tartalmazó jogügyletek felvételeért az 1880. LI. t.-cz. 4. § szerint szintén csak 100 korona maximalis díj illeti, ha tekintetbe vesszük azon erkölcsi és anyagi felelősséget, melylyel a közjegyző az általa felvett okiratok tekintetében tartozik, s azon alakiságot, melyet az okiratok kiállításánál betartani kell, s szembeállítjuk azzal a pongyolással, amelyet a községi jegyzők gyakran nem is tintával, hanem írónnal írt leltáraikat kiállítják, s az ingó hagyaték nagyobb munkával járó összeírását rendszerint mellőzik, s csupán az ingatlanok telekkönyvi számaint magában foglaló pár sorral az egész hagyaték leltározását befejezik, akkor látjuk csak az óriási különbséget, mely a községi jegyzők és a kir. közjegyzők díjazása között fenforog.

3. *A vállalkozási, adásvevési és egyéb szerződések díjai* 20 megyében 1—10, 6 megyében 2—12, 3-ban 2—20 koronáig terjednek. Aradban 1—30, Csanádban 1—40, Pest-Pilis-Solt-Kiskunban 1—50, Hajdú-, Nógrád- és Szepesben 1—100, Mosonmegyében 2—1000 koronáig emelkednek. Bácsbodrog-, Brassó-, Komárom-, Nagyküküllő-, Pozsony- és Tolna-megyében 4000 koronán túl, minden 1000 korona érték után 1 korona, sőt Máramaros-megyében a vállalkozási szerződések után 1000 korona értéken túl már minden 1000 korona érték után 1 korona díj van megállapítva.

Ott is, ahol a maximalis díj aránylag csekélyebb, a jegyzők díjai magasabbak, mint a közjegyzőké, mert a leggyakrabban előforduló kis vételárak mellett tényleg többet tesznek ki. Nevezetesen míg a közjegyzők díja 10000 K-nál 10 K, addig ez a díj a jegyzőknél már sokkal alacsonyabb vételár mellett éretik el és 10,000 K mellett mindenütt többet tesz ki 10 K-nál. És míg a közjegyzők díja 10,000 K-t meghaladó értéknél minden 2000 K után 1 K-val növekszik, addig 6 megyében már 4000 K-n, sőt 1 megyében már 1000 K-n túl és minden 1000 K után emelkedik 1 K-val.

4. *Adóslevelek* s egyéb egyoldalú akaratnyilvánítást tárgyazó jogügyletek után 13 törvényhatóságban 1—10 koronáig, Fogarasban, Hontban, Kisküküllőben, Szolnokdobokában és Ungban 2—20, Arad-, Csanád-, Csongrád- és Temesmegyében 2—30, Pest-Pilis-Solt-Kiskun- és Szepesmegyében 50 koronáig, Mosonmegyében 2—100 koronáig, Nógrádban 1—100 koronáig emelkedő fokozatos díj, Tolnában 10,000 koronán túl minden 1000 korona után 50 fillér, Bácsbodrogban és Pozsonyban 1 korona, Brassóban már 4000 koronán túl minden 2000 korona után 2 korona, Komáromban már 1000 koronán túl minden 1000 korona után 50 fillér százalékos díj jár a községi jegyzőnek. Mi ehhez képest a kir. közjegyzőknek ily munkálatoknál megállapított díjazása, mely alacsonyabb érték mellett mindenütt alul marad a jegyzők díjainál, 100 korona neveltségig alacsony összeget pedig egyáltalán meg nem haladhat.

5. *Vázrajzok készítéséért* 18 törvényhatóság 1—10 koronát, Bácsbodrog, Fehér, Komárom, Máramaros, Torda, Szepes 20, Pest-Pilis-Solt-Kiskun 1—50 koronát állapít meg. Ezzel szemben a közjegyző örülhet, ha a legbonyolultabb ügyekben a térrajz elkészítése körül munkadíját a bíróság 5—10 koronával honorálja.

6. *Telekkönyvi kérvényekért* Alsó-Fehér 2—50 koronát állapít meg, ily összeget az intézmény fennállta óta telekkönyvi kérvényekért egy közjegyző sem számít.

7. *Telekkönyvi kijegyzésekért* Esztergom telekkönyvenként 2 koronát, Győr 1 koronát, Liptómege az első telekkönyvért egy koronát, azontúl telekkönyvenként 50 fillért állapít meg.

8. *Osztályos egyezségekért* Fogaras és Szeben 6 koronát, Gömör és Hont 2—10 koronát, Fehér 3—15 koronát, Máramaros 3—30 koronát, Fogaras és Szeben 2—5, Borsod 4—10 koronát állapít meg.

9. *Számadásért* Baranya 4 koronát, Fehér 2—6, Szeben 5—10 és 2000 koronán felül minden 1000 korona után 1 koronát, Gömör és Hont pedig minden 1000 korona után 2000 koronán felül 1 koronát állapít meg.

10. *Pótdíjak* oly esetekben, midőn a községi jegyző munkáját irodahelyiségén vagy székhelyén kívül, továbbá ha hivatalos időn túl teljesíti:

Alsó-Fehérben	az alapdíj	10 és	50%
Bácsbodrogban	" "	50 "	50 "
Biharban	" "	50 "	50 "
Esztergom	" "	4 "	100 "
Hajdúban	" "	50 "	50 "
Háromszékben	" "	50 "	50 "
Kolozsban	" "	50 "	50 "
Szabolcsban	" "	50 "	50 "
Ungban	" "	25 "	50 "
Mosonban	" "	50 "	100 "
Jásznagykun-Szolnok	" "	50 "	200 "

%-ában vannak a fuvardíjakon kívül megállapítva.

Bácsbodrogmegyében például 1.004.000 korona értékű adásvételi szerződés után, ha azt irodáján kívül, vagy irodájában, de hivatalos időn túl állítja ki, a községi és körjegyző 1008 korona alap- és pótdíj címén ennek 50%-a, vagyis 504 korona, összesen tehát 1512 korona díjban részesül; míg az 1880 : LI. törvényczikk 3. § alapján a királyi körjegyző ugyan ezen esetben 507 K, bármily magas vételár mellett pedig legfeljebb 1000 koronával kénytelen megelégedni s a hivatalos időn túli munkáért semmit, távozási díj címén helyben 2 koronát, székhelyén kívül az utazáson töltött idő minden órája után 4 koronát számíthat, mely azonban egy napra 24 koronát meg nem haladhat. Ez egy példa is eléggé mutatja azt a minden képzeletet túlhaladó igazságtalanságot, mely a királyi körjegyzők díjazása s a községi és körjegyzők magánmunkálatokért járó díjai közt oly megdöbbentő aránytalanságban mutatkozik.

Felsőbirósági határozatok.

Hagyatéki eljárás.

202. A budapesti kir. ítélőtábla az elsőbiróság végzését megváltoztatja akként, hogy özv. K. A.-né utasítja, hogy a jelen végzés jogerőre emelkedésétől számított 30 nap alatt, Sch. Á.-né ellen indítson keresetet tulajdon és közszerzemény jogcímén támasztott tulajdonjoga iránt és a kereset megindítását a hagyatéki bíróságnál a fent meghatározott záros határidő lejártától számított 8 nap alatt annál inkább igazolja, mert különben az Sch. Á.-né által kifogásolt igényére való tekintet nélkül fog a hagyatékok átadatni. Mert a hagyatékátgyalási jegyzőkönyv szerint az örökhagyó özvegye a leltár I. 1. tétele alatt felvett készpénzre egészben a leltár I. 2—4. tételei alatt felvett követelések, úgy a leltár I. 5—7., 10—13. és 14—15. tételei alatt felvett ingatlanok felére pedig, mint közszer-

zeményi vagyonokra közszerzeményi jogcímen, mint tényleges birtokban levő, tulajdoni igényt támasztott, mely igényt Sch. Á.-né leszármazó kifogásolta s így ez utóbbi és az özvegy között a hagyatékok állagára és a hagyatékok átadására egyezség nem létesülvén, a hagyatékok átadása helyesen mellőztetett az 1894. évi XVI. t.-czikk 72. § második bekezdése alapján. A hagyatékátgyalási jegyzőkönyv szerint, mint különben fentebb már kiemeltetett, az özvegy nem öröklési jogcímre alapította az Sch. Á.-né által ellenzett igényét, az öröklés kérdése tehát a három leszármazó között nem vitás, ily körülmények között az 1894. évi XVI. t.-cz. 85. § szerinti örökösödési perre utasításnak esete fenn nem forog, hanem a vitás közszerzeményi jogcímen emelt tulajdoni igény folytán, a birtokban levő özvegyet, az elsőbirósági végzés fent megjelölt neheztelt részének a megváltoztatásával, a 70. § értelmében tulajdonjoga iránt támasztott igényével kellett kereset indítására utasítani.

A kir. Curia az Sch. Á.-né részéről beadott felfolyamodást visszautasítja, az özv. K. A.-né részéről beadott felfolyamodás folytán vizsgálat alá vett másodbirósági végzést pedig helybenhagyja. Mert az elsőbiróság részéről az 1894 : XVI. t.-czikk 85. §-ának rendelkezése alapján Sch. Á.-né utasítván perre, úgy örökösödési igényének érvényesítése iránti, mint a hagyatékok állagának megállapítása tárgyában, a másodbiróság ezt a rendelkezést csak annyiban változtatta meg, hogy az 1894 : XVI. t.-cz. 70. § alapján özv. K. A.-né utasította perre, mind tulajdoni igénye, mind közszerzemény címén támasztott igényének érvényesítésével. Egybehangzók lévén tehát az alsóbiróságok végzésében foglalt rendelkezések arra nézve, hogy a hagyatékok perreutasítás mellőzésével át nem adható s amennyiben a másodbiróság özv. K. A.-né utasította perre, ez a rendelkezés az elsőbiróság végzése ellen felfolyamodást használt Sch. Á.-né javára történt, változtatásnak lévén tekintendő, most nevezett fél részéről az 1894 : XVI. törvényczikk 124. §-a alapján a másodbiróság végzése ellen további felfolyamodás nem használható, amiért is a felfolyamodás visszautasítandó volt. Az özv. K. A.-né részéről beadott felfolyamodás folytán vétetvén az ügy felülvizsgálat alá, a másodbiróság végzése helybenhagyandó volt, mert: a közszerzeményhez való igény nem öröklési természetű lévén; érvényesítése az 1894 : XVI. t.-czikkben szabályozott eljárás és ennek 84. §-án alapuló perreutasítás keretén kívül, külön perrel eszközölhető és nem alkalmazható az idézett törvényczikk 70. §-ában foglalt rendelkezés sem ezen igény érvényesítésénél, mivel az örökhagyó házastársa nem tekinthető olyan harmadik személynek, aki e törvényszakaszk kedvezményét igénybe vehetné és mert ezeknél fogva a másodbiróság végzésének olyan értelemben való megváltoztatása, hogy özv. K. A.-néval szemben Sch. Á.-né utasítassék perre, helyet nem foghat. (Curia 1908. október 9. 3966. sz.)

Czégügyek. Váltóóvás.

203. A kereskedelmi törvény nem tartalmaz tiltó rendelkezést arra nézve, hogy az állam hivatalos nyelvén bejegyzett czégszöveg más idegen nyelven is be ne jegyeztethessék; ebből következik, hogy az idegen nyelvben szokásos írásmód szerb szövegű czégnél, tehát a cyrill betűk használata sem ütközik a törvénybe. Minthogy pedig a jelen esetben a folyamodó részvénytársaság a czégszövegnek magyar nyelven való bejegyzésén kívül a szerb nyelvű czégszövegnek és pedig az alapszabályok 2. §-ában megjelölt módon cyrill betűkkel való bejegyzését kérte, a bejegyzésnek ez a módja a cz gnyilvánosság elvébe nem ütközik, mert a közönség és a hatóságok, ha a cyrill írásmódot nem ismerik is, a czégről s annak helyes szövegéről az állam hivatalos nyelvén eszközölt bejegyzésből tudomást szerezhetnek: az elsőbiróság végzésének felfolyamodással megtámadott részét meg kellett változtatni s a neheztelt felhívás mellőzésével, a kir. törvényszéket utasítani kellett, hogy a czégjegyzékbe a szerb nyelvű czégszöveget cyrill betűkkel jegyeztesse be. (Curia 1908. október 28. 740. sz. a szegedi tábla indokainak hhagyásával.)

204. Minthogy K. E.-nek mint a „losonczy gazdasági és áruforgalmi bank K. E.“ losonczy bejegyzett czég tulajdonosának beismerése és Losoncz r. t. város tanácsának, mint elsőfokú iparhatóságnak a helyszínén megejtett vizsgálata adataiból kétségtelen, hogy nevezettnek az üzletbe fektetett tőkéje 20,000 K és hogy főleg osztálysorsjegyek árusításával, kisebb arányban váltók leszámítolásával és képviselők vállalásával foglalkozik s minthogy az 1875: XXXVII. t.-cz. 11. §-ának 2. bekezdésében foglalt rendelkezésből kifolyólag a kereskedők személyük vagy üzletük közelebbi megjelölésére szolgáló toldattal élhetnek ugyan, illet a czégszövegbe felvehetnek, ez azonban az e § alapján kifejlődött joggyakorlat szerint s a czégvalódiság elvéből kifolyólag a valóságnak meg nem felelő s a közönséget megtévesztő nem lehet; minthogy pedig a jelzett czégszövegben felvett „bank“ jelző, még tekintettel a telep-hely Losoncz r. t. város kisebb vidéki város voltára, az üzletbe befektetett tőkére, az üzlet körére s az üzletek természetére is a czégvalódiság elvének megfelelő toldatnak nem tekinthető, mert „bank“ elnevezés alatt rendszerint nagyobb és kiterjedtebb üzletkörü, nagyobb üzleti tőkével rendelkező nagyobb szabású pénzügyi intézet értendő, amelynek mértékét K. E. üzlete meg nem üti; minthogy pedig a bank elnevezés az adott esetben a közönség félrevezetésére okul szolgálhatván, ennek a czégszövegbe való felvétele, a kereskedelmi törvény hivatkozott rendelkezése alapján ki van zárva; ennél fogva felhívatik K. E. czégtulajdonos, hogy czégét a „bank“

toldat elhagyásával a valóságnak megfelelő czégszöveggel a kereskedelmi egyéni czégjegyzékbe 15 nap alatt jegyeztesse be, mert különben a czég hivatalból fog töröltetni. (Budapesti tábla 1908. június 1. 1562. sz.)

*

205. A kereskedelmi forgalomban szokásos, hogy az üzlet-tulajdonosok árút vagy az üzletnevük mellett, valamely jelző névvel is megjelölik, úgy hogy az árúk vagy az üzletek gyakran az ilyen nevek alatt válnak ismeretessé. A jelen esetben a folyamodók „Szivárvány“ elnevezést kívánják üzletük közelebbi megjelölésére a czégbe felvenni. A kereskedelmi forgalomban elfogadott szokás szerint, az üzlet közelebbi megjelölésére ez a toldat is alkalmas lehet, az a K. T. 11. §-a értelmében bejegyezhető annál is inkább, mert azt sem hangzatosnak, sem visszaélésre, megtévesztésre alkalmasnak tekinteni nem lehet. (Budapesti tábla 1908. október 15. 2631. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

206. Felperesnek az orthodox zsidó vallásról a keresztény vallásra történt áttérése és jelenlegi férjével, H. D.-vel történt törvényes házasságra lépése a fennálló törvényes rendelkezések és bírói joggyakorlat szerint a kitagadásra jogszerű indokul annál kevésbé fogadható el, mert a házasságra lépéstől senki el nem zárható és mert 1893. évben zsidó és keresztény vallású felek közt a valláskülönbség a házasság megkötésére törvényes akadályt képezvén, az áttérés a keresztény vallásra a törvényes házasság létrejöttének alapfeltételét képezte. De nem fogadható el törvényes indokul a kitagadásra a végrendelethez fűzött levélbeli átok sem, mert a levél tartalma magában véve is elég bizonyosságot tesz arról, hogy a kitagadás okozati összefüggésben áll felperes házasságkötésével, amennyiben felperes szülei 11 éven át folyton arra törekedtek, hogy felperest törvényes férjétől elszakítsák s az orthodox zsidó vallásra visszatérésre bírják, s amidőn erre felperest a végrendelethez fűzött levél megírását közvetlenül megelőzőleg is úgy levélben, mint táviratban ismételt és hathatósabban rábírták törekedtek: felperes méltán adhatott kifejezést abbéli érzületének, hogy szüleinek iránta 11 éven át tanúsított magatartása a szeretetet nélkülöző eljárás volt, s ezen szüntelen és méltatlan eljárás indította felperest levélbeli azon kijelentésére, hogy: abban az esetben, ha szülei őt az igazság és szülői tisztesség ellenére továbbra is megrovidítani s esetleg teljes kizárását keresztülvinni akarnák, de csakis ebben az esetben, őket a levélben leírt módon megátkozza; ekként kétségtelenül megállapítható, hogy felperes végrendelethez fűzött levelet nem sértési szándékból írta, hanem abban felperesnek a

szülők részéről vele szemben minden törvényes ok nélkül 11 éven át tanúsított méltatlan viselkedése által előidézett lelki felháborodása nyilatkozik meg, s ennél fogva a levélbeli átok csakis feltételesen arra az esetre iratott, ha a szülők felperest törvényes ok nélkül továbbra is megrövidíteni s esetleg kitagadni fogják. (Curia 1908. november 12. 3955. sz.)

*

207. Az özvegy özvegyi joga alapján a használatába jutott ingatlan állaga felett nem rendelkezhetik, az állag tulajdona az örökösöké marad, következésképp az özvegy a hagyatékot terhelő tőkeadósságok állagának a törlesztéséhez sem tartozik az örökösök irányában hozzájárulni s csak arra van kötelezve, hogy az általa hasznélvezett ingatlanrészek arányában az adósságok kamatait viselje. Helyes ennél fogva az elsőbíróságnak az a jogi álláspontja, amelynél fogva a felperest sem a már kifizetett tőkeadósságok részarányos megfizetésére, sem arra nem kötelezte, hogy a visszatérő időszakokban fizetendő tőketörlesztésekhez hozzájáruljon. Minthogy azonban a hagyatéki adósság az egész hagyatékot terheli, ennél fogva tekintet nélkül arra, hogy az adósság jelzálogilag biztosítva van-e vagy nincs s arra az ingatlanrésze be van-e kebelezve vagy nem, mely az özvegynek hasznélvezetre átengedték, az özvegy minden fennálló hagyatéki adósság kamatának a kifizetéséhez részarányosan hozzájárulni köteles. (Curia 1908. október 28. 1951. sz. a szegedi tábla indokainak helybenhagyásával.)

*

208. A közjegyzői okirat 5. a—b) pontja azt tartalmazza, hogy az elválás, vagy a házasság felbontásának esetére felperes, mint alperes neje a birói lépések megkezdése után azonnal elkülönített lakást vehet és alperes felperesnek a tényleges különválás napjától a házassági elválás, vagy felbontás iránt hozott végleges határozat időpontjáig havi 200 K nőtartásdíjat kötelezte magát megfizetni. A felebbezési bíróság ítélete szerint felperes alperes ellen a házassági bontó pert folyamatba tette és ez alapon tekintettel a közjegyzői okirat idézett pontjaira is, a keresetnek helyt adott anélkül, hogy megállapította volna, hogy a peres felek közötti különélést melyik peres fél idézte elő. A felebbezési bíróságnak ezt az ítéletét anyagi és eljárási jogszabálysértés miatt alperes támadja meg felülvizsgálati kérelemmel és panasza lényegileg alapos is, mert jogszabály az, hogy a férjtől külön élő nő férjétől külön ideiglenes tartást csak abban az esetben jogosult követelni, ha a házastársi együttélés a férj, vagy hozzátartozóinak türhetetlen viselkedésénél fogva szakadt meg, és habár nincsenek a házastársak elzárva attól, hogy vagyoni viszonyaikat és ezzel kapcsolatban a külön tartás kérdését is maguk között törvényes formában szabályozzák és amennyiben a felek azt célozzák, hogy a férj neje

részére abban az esetben is külön tartást adjon, vagy megfelelő tartásdíjat fizessen, ha a különélésre okot nem szolgáltatott, a fent említett jogszabállyal szemben szükséges, hogy a tartásdíjnak a férj részéről való feltétlen fizetése kifejezetten kikötessék. (Hasonlóképp határozott a kir. Curia I. G. 392/903. sz. a.) A közjegyzői okirat azonban a fentebbiek szerint alperes részéről ily feltétlen fizetési kötelezettség elvállalását nem foglalja magában. (Curia 1908. szeptember 17. I. G. 118. sz.)

*

209. A másodbíróság a per érdemleges megvizsgálására és eldöntésére utasítatik, mert nem létezik olyan jogszabály, hogy az örökbefogadási szerződéssel létesített családi kapcsolat akár a szerződő felek kölcsönös beleegyezésével, akár törvényszerű ok, nevezetesen hálátlanság miatt, az egyik fél kérelmére a bíróság által megszüntethető nem volna és mert az örökbefogadó által életében megindított keresettel érvényesített megtámadási jog a végrendeleti örökösre, mint akiknek örökösödési jogát és így vagyoni érdekét az ügy eldöntése befolyásolhatja, átszállott. (Curia 1908. november 5. 674. sz.)

*

210. Arranézve, hogy a hasznélvő és az árverési vevő között egyfelől, a hasznélvői szerződésből másfelől az árverési vételből folyólag minő jogviszony keletkezik, törvényes intézkedés csupán az 1881. évi LX. t.-cz. 181. §-ában található s ugyanennek és az általános jogelvnek az alkalmazása mellett fejtendő meg az a kérdés, hogy a hasznélvői szerződésnek fentebb idézett tartalma az árverési vevőnek vagy a végrehajtást szenvedő hasznélvőbeadónak a részére biztosítja-e a jogot a hasznélvő által a szerződés megszűntekor a hasznélvőre visszahagyandó szalmára és takarmányra. Az id. §-nak abból az intézkedéséből, hogy a hasznélvő az ingatlan hasznélvői jogát, hacsak az árverési feltételekben más nem köttetett ki, az árveréskor folyamatban volt gazdasági év végével az árverési vevőnek a szerződés módzatai szerint tartozik átadásni, kétségtelen a törvényhozásnak az az akarata, hogy habár a birói árverésnek a hasznélvői szerződésre nézve megszüntető hatályt tulajdonít, annak a szerződésnek a hasznélvői minő állapotban és minő módon leendő visszabocsátására vonatkozó intézkedéseit kötelezőknek kívánja tartani a hasznélvői szerződésnél és az árverésnél érdekelt valamennyi félre nézve. A hasznélvői viszony a hasznélvő és a végrehajtást szenvedő között már az árverés ténye következtében megszűnik, a hasznélvői ingatlan birtokához nem a végrehajtást szenvedő, hanem az árverési vevő a jogosult, a hasznélvőbeadó ez utóbbinak köteles teljesíteni. Mindezekből önként következik az, hogy a hasznélvő akkor, amikor az 1902. évi november hó 1-ével a hasznélvői, de elár-

verezett ingatlanok használatát alpereseknek, mint a haszonbérlet ingatlanok árverési vevőinek átbocsátotta és amikor a szerződés módzatainak megfelelőleg a haszonbérlet ingatlanon volt szalmát és takarmányt otthagya, a használati jognak a szerződés módzatai szerint való átbocsátását, tehát a szalma és takarmány otthagyasát is, kizárólag az árverési vevőkkel szemben eszközölhetette és hogy ez a szalma és takarmány nem a végrehajtást szenvedők, hanem az árverési vevő tulajdonává lett. (Curia 1908. szeptember 22. 2548. sz.)

*

211. A kir. kincstár olyan illetékkövetelése, mely az árverési vételre vettett ki, az 1881. évi LX. t.-cz. 189. § b) pontja rendelkezése szerint, a végrehajtást szenvedő végrehajtási tömegére előnyös tételeként nem sorozható, mert az 1881:XXXIV. t.-cz. 39. §-a szerint az ingatlan vagydon átruházását tartalmazó jogügylet után kivetett olyan illeték bír elsőszéggel, amely az árverés határnapjáig már kivetett; a törvénynek ebből a rendelkezéséből okszerűen következik, de a dolog természete is úgy hozza magával, hogy az elárverezett ingatlanra az az illeték, mely az árverési vétel után vettett ki, a végrehajtási tömegre elsőszéggel nem bír. (Curia 1908. október 14. 1098. sz.)

*

212. A vevők hiányában, tehát a végrehajtatók akaratán kívül eső okból sikertelenül maradt árverésnek, mint a jelzálog értékesítése végett tett eljárásnak költségeit előnyösen kell sorozni. Ellenben nem sorozhatók előnyösen azon árverések költségei, melyeket a végrehajtatók elhalasztottak, vagy amelyek meg nem jelenésük okából, tehát a végrehajtatók akaratából nem tartattak meg. (Budapesti tábla 1908. január 3. 11082. sz.)

*

213. Az 1877:XX. t.-cz. 3. §-ában a kiskorúnak keresménye fölött biztosított rendelkezési jog értelme csak az, hogy a kiskorú keresményét saját belátása szerint akár természetben, akár továbbadás útján fel- és elhasználhatja, tehát jogügyleteket is érvényesen teljesíthet, és ily teljesítés utólag kiskorúsága okából meg nem támadható; a hitelben való vásárlás azonban a keresmény felhasználásának nem tekinthető. A kiskorúak ügyletei joghatályosak, ha szükségleteik fedezése céljából köttetnek. De a szükségletek meghatározása szempontjából döntő az az életmód, mely a kiskorú koránál, társadalmi állásánál és vagyoni viszonyainál fogva indokoltnak mutatkozik. (Budapesti tábla 1908. szeptember 4. I. G. 633. sz.)

Közlemények.

Zimányi Alajos budapesti kir. közjegyző, m. kir. udvari tanácsos, a magyarországi kir. közjegyzők országos egyesülete elnökének mult hó 7-én bekövetkezett elhunytával az egész közjegyzői kart fájdalmas csapás és magát a közjegyzői intézményt is érzékeny veszteség érte. Hosszú életpályáján folytatott munkálkodása, melynek javarészt a közjegyzőség érdekeinek előmozdítására, az intézmény fejlesztésére és védelmére szentelte, közismeretes és legfelsőbb elismerésben is részesült. Az országos egylet élén szerzett hervadhatlan érdemei és életének legfőbb műve, a közjegyzői nyugdíjintézet, el nem muló emléket biztosítanak nevének.

*

A magyarországi kir. közjegyzők orsz. egyesületének központi bizottsága mult hó 29-én ülést tartott *Jakab Géza* ujpesti kir. közjegyző, alelnök elnöklété mellett, ki mély meghatottsággal és a nagy veszteség őszinte fájdalmával emlékezik meg a nagyrabecsült és szeretett elnök, *Zimányi Alajosnak* elhalálózásáról. — Ő, aki a magas korával természetszerűleg járó testi és szellemi erőinek hanyatlásával daczolva, életének még utolsó idejében is lankadatlan tevékenységgel, törhetetlen hittel és lángoló idealizmussal buzgólkodott a közjegyzői kar és intézmény javáért és igazaiért, — különösen pedig az Országos Egylet dolgaiban és vezetésében fáradozott szünetlenül odaadó áldozatkészséggel: elévülhetetlen érdemeket biztosított magának az Országos Egylet történetében és életében.

A központi bizottság nagyrabecsült és szeretett elnöke *Zimányi Alajosnak* elhalálózása felett s a nagy veszteség érzetében, őszinte fájdalmát fejezi ki és elévülhetetlen érdemeit és felejthetetlen emlékét jegyzőkönyvileg megörökíti. Egyúttal az alelnököt megbizza, hogy a legközelebbi közgyűlésen elnöki megnyitójában az elhunyt elnökről és kiváló érdemeiről méltóképen emlékezzék meg. Végül helyeslő tudomásul veszi a vezetőség gondoskodását, hogy elhunyt elnöke ravatalára koszorút helyezett.

Elnök bejelenti, hogy a közjegyzői kinevezéseknél sokszorosán ismétlődő súlyos sérelmek miatt néhány kartárs kivánságát nyilvánította egy rendkívüli közgyűlésnek sürgős összehívása iránt, amelyből a közjegyzői és különösen a helyettesi kart ért súlyos sérelmek és megokolhatatlan mellőztetés miatt óvó és tiltakozó határozat juttatnék az igazságügyi kormány elé, vagy esetleg a legközelebb tartandó rendes közgyűlés napirendjébe lenne ez a tárgy is felveendő. A központi bizottság bár élénken érzi a sérel-

mek súlyát s tudja, hogy hivatása és alapszabályszerű kötelessége lenne azzal szemben állást foglalni, de tekintettel arra a lehangoló tapasztalatra, hogy néhány év óta a közjegyzői kar akár testületi, akár törvény által statuált szerveinek, jelesül az Országos Egyletnek, kongresszusnak, vagy az egyes kamaráknak bármely fontos, jogos, vagy sérelmes ügyre vonatkozó felterjesztései, javaslatai, memorandumai az igazságügyi kormány részéről nemcsak hogy jóakarattal elbánásban nem részesültek, de még csak szóra sem méltattak; tekintettel továbbá arra a rokonszenv híján való hangulatra, mely az úgynevezett mértékadó körökben a közjegyzőség mint intézmény iránt újabb időben mindinkább növekvőben van; végül tekintettel arra is, hogy a központi bizottság mandátuma lejárában lévén, az újonnan választandó vezetőségnek felelősségteljes intézkedési körét és cselekvési szabadságát érinteni nem látja helyénvalónak: a rendkívüli közgyűlés összehívását célzó javaslatot mellőzi, de nem tartja szükségesnek azt sem, hogy a szóban levő sérelmi kérdés a rendkívüli közgyűlés napirendjébe önálló tárgyalási pontul felvéttessék. Esetleg előterjesztendő indítvány alakjában azonban a kérdés természetesen tárgyalható leendő.

A rendes közgyűlés napjának, helyének és napirendjének megállapítása tekintetében a központi bizottság kimondja, hogy előző évek bevált gyakorlatához képest, az Országos Egylet rendes közgyűlése, a budapesti kamara közgyűlésével egy napon tartandó, amikor is a résztvevők nagyobb számát lehet remélni. Megbízva az ideiglenesen vezető alelnököt, hogy a közgyűlés napját a budapesti kamara elnökével érintkezve tűzze ki és a közgyűlés helyéül a budapesti kir. törvényszék valamelyik tanácstermét szerezzék meg.

A közgyűlés napirendjét pedig következőleg állapítja meg.

1. Elnöki jelentés a lefolyt év egyleti életéről és működéséről. Ennek során megemlékezés Zimányi Alajos elhunyt elnökről.
2. A közgyűlés vezetésére elnök és jegyző választása. 3. A tagdíjnak 3 évre megállapítása. 4. A pénzkezelő számadásának a központi bizottság részéről történt megvizsgálásáról jelentés. 5. A központi bizottság 21 tagjának három évi tartamra megválasztása. 6. A központi bizottságnak a nyugdíjintézet állásáról és működéséről való jelentésének tárgyalása. 7. Az elnökséghez a közgyűlés megnyitását megelőzőleg írásban benyújtandó indítványok tárgyalása.

Új tagokul 1909. évi január 1-től kezdődő hatálylyal felvették: *dr. Szabó József* kir. közjegyző Hódságon, *dr. Schreiber Miklós* kir. közjegyző Naszódon, *dr. Kaprinay Endre* kir. közjegyző-helyettes Kaposvárott és *dr. Gramling Elemér* kir. közjegyző-helyettes Ujpesten.

Segélyezési ügyek elintézése után elnök az ülést berekesztette.

*

A pécsi kir. közjegyzői kamara f. évi szeptember hó 8-án tartotta meg rendes évi közgyűlését *dr. Madarász István* pécsi kir. közjegyző elnöklete alatt. A közgyűlés elhatározta, hogy az igazságügyministerhez teendő jelentésében különösen felhívja figyelmét a közjegyzői díjszabás reformjának égető szükségességére, valamint azon lehetetlen állapotokra, melyek a közjegyzőknek a birói megbízásokban való törvényszerű részesítése tekintetében a kamara területén uralkodnak. A megejtett választásokon megválasztottak elnökké: *dr. Madarász István* pécsi kir. közjegyző; kamarai rendes tagokul: 1. *Bardió György* kaposvári, 2. *dr. Plihal Viktor* nagykanizsai, 3. *Ursziny Pál* dárdai és 4. *dr. Toldi Béla* pécsi kir. közjegyzők; kamarai póttagokul: 1. *dr. Tolnay Géza* siklói és 2. *dr. Kasza Sándor* marczalii kir. közjegyzők. A közgyűlés végül megbizta a kamarai választmányt, hogy egy országos congressus összehívása iránt tegye meg a szükséges lépéseket. Az igazságügyministerhez intézett felterjesztést a következőkben közöljük:

„Az 1874. évi XXXV. t.-cz. megalkotása és életbeléptetése óta lefutott több mint 30 év köz- és jogéletünkben a nagy átalakulások korszakát képezi. A sociális kérdések előtérbe nyomulása, az anyagi és szellemi szükségletek nagyarányú emelkedése szinte átalakította a társadalmat, mely ezután jogintézményeink fundamentális módosításait, új intézményeknek megalkotását tette és teszi szükségessé. Az igényekkel együtt nőtt azonban a fogyasztási cikkek rohamos megdrágulása is, úgy hogy 30 év alatt a napi megélhetés feltételei sokszorososan súlyosabbak lettek. A gyárosok, kereskedők, iparosok s mindazok, kiknél a munka és anyag árának megszabását csak a szabad verseny szabályozza, cikkekük és munkájuk árát megfelelőleg emelték is, az állami tisztviselők fizetésének megfelelő emelését, szolgálati viszonyaiknak a kor követeléseire mért rendezését a törvényhozás munkába vette, csupán mi kir. közjegyzők vagyunk még mindig arra utalva, hogy tisztességes munkánk díjazását az 1874. évi viszonyoknak megfelelő díjtételek alapján [számíthatjuk. Díjtételeink már 1874-ben is, az akkori életviszonyokhoz mérten is igen alacsonyan állapítottak meg azért, mert a törvényhozás azon jogos reményben élt, hogy a kir. közjegyzői intézmény fontosságának megfelelő nagy arányokban fejlődvén, a jogélet egy olyan tényezőjévé válik, mely az előleges jogvédelmet kizárólag nyújtani fogja és ez esetben a kir. közjegyzőkre váró munka tömege fogja azokat az alacsony díjtételekért kárpótolni.

Elismerjük, hogy a törvényhozás e reménye jogos volt, sőt midőn kifejezetten kimondotta azt is, hogy a birói megbízások teljesítése is a kir. közjegyzők hatáskörébe tartozik, még a fejlődés lassúbb volta esetére is biztosítani látszott a kir. közjegyzők existenciáját. A feltételekről azonban, melyek az intézmény megfelelő fejlődését biztosították volna, többé már nemcsak nem gondoskodott, hanem az áldatlan politikai harcoknak az

intézményt egyenesen zsákmányául dobta, részben a kinevezési rendszerrel, részben pedig azzal, hogy a községi és körjegyzőket egyenesen concurrenseké tették, törvényileg hatalmazván fel, minden korlátozás nélkül azon munkálatok teljesítésére, melyek munkaanyagunkat voltak hivatva alkotni.

Egész a terrorizmusig fajult haszonlesés és a nép tudatlanságának kihasználásával a kir. közjegyzők ellen való, hozzánk nem méltó korteskedés lett e felszabadítás eredménye, — nagy kárára a köznek és magasabbra hivatott intézményünknek, — mert az nemcsak el nem érte a fejlődöttség azon fokát, melyre a törvényhozás születésekor szánta, de határozottan visszafejlődött, tevékenységi köre mindinkább megsűkül, úgy hogy ma már a kir. közjegyzők kevés munkájuk nyomorult díjazása mellett a mindennapi megélhetésért a legnehezebb küzdelmet vívják és érzik, hogy lankad munkaerejük napról-napra a kétségbeesítő gondolat súlya alatt, hogy ha kezükből kihullik a toll, családjukra a nyomor vár és gyermekeik még a legszerényebb kiképeztetés feltételeit is nélkülözni fogják. Ha most még ehhez figyelembe vesszük, hogy a köztekintélyre dolgozó kir. közjegyző nagy felelősséggel járó állását csak a közhitel teljes birtokában töltheti be kellőleg, immár elodázhatlan a kir. közjegyzői intézmény reformja, mely míg egyrészt a hatáskört kiterjeszteni, másrészt tisztos megélhetését a díjtételek korszerű megállapításával biztosítani lesz hivatva. Évek óta kérelmezzük már a reformot, igazaink elismerése mellett az kilátásba is helyeztetett, de az áldatlan politikai viszonyok annak keresztülviteletét állandóan hátráltatják.

Ily tényállás mellett helyzetünk némi, pillanatnyi javítását azon vonalon kell keresnünk, melyet maga a törvényhozás és annak alapján a mindenkori kormány is ilyenül kijelölt: a birói megbízások teljes mértékének biztosításában és élvezetében. — A csatolva felterjesztett ügyforgalmi kimutatás szomorú bizonyossága azonban annak, hogy a kamaránk területén működő kir. közjegyzők — szinte az egész országban példátlanul — még a birói megbízásokban sem részesülnek. Az ezen kimutatás kiegészítéséül a kamara által tagjaitól beszerzett adatok szerint is:

1. A közjegyző székhelyén teljesített *árverésekkel* csupán a dunaföldvári (2 ízben, de csak kivételesen azért, mert a bírósági végrehajtó akadályozva volt), a kaposvári (33 ízben, 19 esetben való tényleges foganatosítással), a marczali (2 ízben) és a paksi (1 ízben) kir. közjegyzők bizattak meg, míg a többi kir. közjegyző *ily irányú megbízást egyáltalán nem kapott*;

2. *hagyatéki tömegfelosztásban* általában csak az esetben részesítettnek a kir. közjegyzők, ha azt az alaptárgyalás során a felek, a gyorsabb és könnyebb lebonyolítás érdekében kérik;

3. *vételárfelosztásban* pedig a csáktornyai, dárdai, kaposvári, keszthelyi, perlaki, siklósi, szekszárdi, szigetvári, tamási, tapolczai és zalaegerszegi kir. közjegyzők *egyáltalán nem részesítettnek*, a többiek pedig egészben is csak 1—2 esetben, a legbonyolultabb ügyekben;

4. *csődleltározással* csupán a bonyhádi (3 ízben), dunaföldvári (3 ízben), kaposvári (4 ízben), keszthelyi (2 ízben), paksi (2 ízben), szekszárdi (4 ízben), tamási (1 ízben), tapolczai (2 ízben) és a zalaegerszegi (3 ízben) kir. közjegyzők bizattak meg, *míg a többi királyi közjegyzők ily megbízásban nem részesültek*;

5. *hagyatéki leltározással a kir. közjegyzők egyáltalán nem bizatnak meg*, de maga a bíróság által elvonatnak — a felek kifejezett kérelme dacára is — a tényleges birtoklási tárgyalások foganatosításai is;

vagyis maguk a királyi bíróságok sem foglalkoztatják a kir. közjegyzőket kellőleg, vagy csak olyan ügyekben, melyek a királyi közjegyzőkre munkát rónak, de megélhetésében nem segítik.

A kimutatásokban szereplő egyéb „birói megbízásokat“ a gyámhatóságok szolgáltatják, — melyek azonban a királyi közjegyzőre anyagi hasznot alig jelentenek.

Ily tényállás mellett hivatkozva a törvényre, tiszteletteljesen kérjük Nagyméltóságodat:

méltóztassék a Nagyméltóságú M. Kir. Belügyminister Urral is egyetértésben a községi és körjegyzők visszaéléseit és terrorizmusa ellen karant — a jogkereső közönségnek is legvitálisabb érdekében — védelmében részesíteni, a királyi bíróságokat pedig utasítani, hogy *az összes hagyatéki tömegfelosztásokat, árverési vételár felosztásokat, a csődleltározásokat, a tényleges birtoklási eljárás során a teendőket, a nagyobb hagyatékoknak — azok tárgyalásától független — leltározását és a kir. közjegyzők székhelyén az ingatlan árveréseket kizárólag a kir. közjegyzőkre bizzák.*

*

A szombathelyi kir. közjegyzői kamara f. évi szeptember hó 8-án tartotta meg rendes évi közgyűlését *Baditz Lajos*, kaposvári kir. közjegyző, kir. tanácsos elnöklete alatt. A választmány évi jelentéséből, melyet a közgyűlés egyhangúlag tudomásul vett, közöljük a királyi közjegyzők ügyforgalmát feltüntető következő adatokat:

Bevezetések	1906	1907	több, kevesebb.
1. Az ügykönyvben	1584	8712	128
2. Az óváskönyvben	5072	5187	115
3. A hagy. könyvben	7080	7436	356
4. Birói megbízás	157	122	35
5. Másolat hiteles.	2793	2804	11
6. Fordítás	1228	1198	30
7. Beadványok	2936	2861	75
Összesen	27850	28320	610 140

Konstatálja a jelentés, hogy számbavehető szaporulás csak a hagyatéki ügyeknél mutatkozik, melynek jelentőségét azonban csökkenti, hogy a hagyatékok túlnyomó része nem haladja meg a 6 korona díjminimumot, 25—30°/o-a pedig egyáltalán ingyenes. Feltűnő ellenben a birói megbízások folytonos csökkenése, melyre a győri kir. ítélőtábla elnökének figyelme felhivatván, 2171/el. 908. sz. a. kelt értesítése szerint a bíróságokat fel is hívta, hogy az ingatlanárverésekben, hitbizományi leltározásokban és egyéb birói megbízásokban a közjegyzőket szabályszerűen részesítsék.

A választmány jelenti továbbá, hogy a pozsonyi közjegyzői kamarának a közjegyzői díjszabás reformja tárgyában érkezett átíratá kapcsán az összehasonlítás céljából megkereste az összes megyei törvényhatóságokat, hogy a községi és körjegyzők magánmunkálataira vonatkozólag alkotott szabályrendeleteiket megküldjék. Az 57 vármegye által beküldött adatokból készült kimutatás alapján, melyet lapunk ezen számában külön helyen közölünk, a közgyűlés elhatározza, hogy az igazságügyministert a hozzá intézendő felterjesztésében felkéri, hogy az elavult kir. közjegyzői díjszabályzatoknak a törvényhozás útján a kor követelményeinek megfelelően módosítsa és a belügyministerrel egyetértőleg a községi és körjegyzőknek az egyes felek részére végezhető magánmunkálatoktól a törvényhozás útján való eltiltása s ezeknek ezért esetleg a törvényhozás útján való kártalanítása iránt a megfelelő lépéseket sürgősen megtenni s ilyképen egyrészt a lét alapjában megingatott magyar közjegyzői intézménynek újból lábra állását lehetővé tenni, másrészt pedig a közigazgatási közegeknek valódi ténykedési területük körére való utalása által a modern közigazgatás kifejlesztéséhez is ténykedőleg közrehatni méltóztassék.

A megejtett választásokon megválasztottak elnökké: *Baditz Lajos*; választmányi rendes tagokul: *báró Clauer Lajos, Hrabovszky István, dr. Kenessey Ferencz* és *Pfeffel János*; választmányi póttagokul: *Nagy József* és *dr. Pottyondy Béla*; fegyelmi birósági rendes tagokul: *Mihálkovits Tivadar* és *Sült József*; fegyelmi birósági póttagokul: *dr. Hanny Tódor* és *dr. Svastits Zoltán* kir. közjegyzők.

Személyi hírek. Kinevezettek kir. közjegyzőkké: *Olay Lajos* budapesti ügyvéd és országgyűlési képviselő Karczagra; *dr. Virág Ferencz* temesvári kir. közjegyzőhelyettes Facsetre; *dr. Páska Simon* budapesti kir. közjegyzőhelyettes Szászrégenbe; *dr. Rottenberg Márton* iglói ügyvéd Lugosra és *Usz Gábor* szentgotthardi ügyvéd Szentgotthardra. Áthelyeztetek *Schilling Ottó* szamosujvári kir. közjegyző Désre és *dr. Makai Pál* szilágycsehi kir. közjegyző Nagyszőlősrre. Elmozdított *dr. Apáthy Gyula* körmendi kir. közjegyző.